

Innst. S. nr. 177

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument nr. 8:47 (2007-2008)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum, Trine Skei Grande, Leif Helge Kongshaug og Borghild Tenden om lærerløft for lærere i grunn- og videregående skole

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å innføre et lærerløft for lærere i grunn- og videregående skole i form av en systematisk videreutdanning, i tillegg til kompetansehevingstiltakene i kunnskapsløftet.

II

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige endringer i forskrift til opplæringsloven, slik at kompetansekrav knyttes til undervisning i det enkelte fag, og ikke bare til ansettelse."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Freddy de Ruiten, Gorm Kjernli, Gerd Janne Kristoffersen, Anna Ljunggren og Torfinn Opheim, fra Fremskrittspartiet, Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt, fra Høyre, Gunnar Gundersen og lederen Ine Marie Eriksen Søreide, fra Sosi-

alistisk Venstreparti, Lena Jensen og Johanne Skjølberg, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, fra Senterpartiet, Inger S. Enger, og fra Venstre, Odd Einar Dørum, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til at spørsmålene om ulike tiltak for å bedre lærerkompetanse har vært omtalt og behandlet ved flere anledninger i Stortinget den senere tid, bl.a. i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:68 (2006-2007), jf. Innst. S. nr. 239 (2006-2007), Dokument nr. 8:36 (2007-2008) som komiteen har til behandling, samt Dokument nr. 8:81 (2005-2006), jf. Innst. S. nr. 15 (2006-2007), - i tillegg til behandlingen av St.meld. nr. 16 (2006-2007), jf. Innst. S. nr. 164 (2006-2007), og statsbudsjettene for 2007 og 2008. Komiteens, og også de enkelte partienes, ståsted har blitt synliggjort gjennom behandlingen av disse representantforslagene.

Komiteen understreker viktigheten av å se sammenhengen i de ulike representantforslagene som er fremmet, noe forslagsstillerne i sin redegjørelse også påpeker.

Komiteen vil ytterligere understreke hvor viktig læreren er for elevenes læringsutbytte. Komiteen understreker samtidig viktigheten av å få gjennomført tiltak for de lærerne som allerede er i skolen i dag, for at også dagens elever får nytte godt av endringene.

Videre er det komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstres ønske at Regjeringen ser viktigheten av å påbegynne de tiltak som vil gi positive ringvirkninger for andre vedtak som er fattet. Å gjøre ord til handling er et av de viktigste områdene der komiteen må være seg sitt ansvar bevisst, utover det å kunne påvirke Regjeringen til det samme.

Etter disse medlemmers syn er forslaget først og fremst tenkt som et konkret verktøy som snarest kan iverksettes, selv om forslagsstillerne understreker at innføringen bør skje gradvis, både ut fra at dette er et tiltak som krever god forberedelse for å virke etter hensikten, men også fordi man ikke ønsker utilsiktede konsekvenser.

Disse medlemmer ser derfor på forslaget som et ønske for å nå fremtidige mål, i tett samarbeid med partene, hvor det allerede nå kan legges inn midler til dette i kommende budsjettrevisjon for å igangsette arbeidet.

Komiteen mener at når norske elever scorer svakt faglig, kan en medvirkende faktor være at mange grunnskolelærere har mangelfull utdanning i de fag de underviser i. Komiteen viser til at Regjeringen på bakgrunn av dette har varslet endringer i kompetansekravene ved tilsetning i ungdomsskolen, og at allmennlærerutdanningen vurderes endret.

Komiteen vil også vise til at over 1 500 skoleledere har deltatt i kompetansegivende videreutdanningstilbud 2005-2008.

Komiteen vil vurdere videre krav til kompetanse for noen fag på noen trinn, slik det nå er gjort med å stille krav ved nyttilsetninger fra august 2008 om 60 studiepoeng i norsk, matematikk og engelsk for å bli tilsatt i disse fagene på ungdomstrinnet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til tiltakene som er igangsatt, og er fornøyd med at kompetanseutvikling i skoler og lærebedrifter har fått bevilget om lag 1,5 mrd. kroner, dette i forbindelse med kompetanseutviklingsstrategien for perioden 2005-2008.

Flertallet er tilfreds med Regjeringens engasjement, som igjen har utløst tilsvarende innsats fra kommunenes og fylkeskommunenes side.

Flertallet vil videre presisere at av disse midlene er 10 pst. øremerket videreutdanning i naturfag og 2. fremmedspråk, som tilsvarer 145 mill. kroner over fire år. Midlene har vært brukt til kompetansegivende videreutdanning i disse to fagene. Videre vil flertallet presisere at i 2007 deltok over 1 400 lærere i videreutdanningstilbud som omfatter mer enn 10 studiepoeng i fagene naturfag og 2. fremmedspråk. I tillegg har nesten 400 lærere deltatt i tilsvarende tilbud i matematikk og over 1 000 lærere i diverse andre fag.

Flertallet mener denne prioriteringen har vært nødvendig i lys av realfagsstrategien og strategien "Språk åpner dører".

Videre vil flertallet understreke at det til tross for dette betydelige løftet er et stort behov for å styrke lærernes kompetanse.

Flertallet er tilfreds med Regjeringens styrkede innsats for nyutdannede lærere. Veiledningsprogrammet ble utvidet til 15,5 mill. kroner i 2007, og omfatter nå alle fylker og alle 29 lærerutdanningsinstitusjoner. Programmet får gode tilbakemeldinger og viser at systematisk veiledning demper "praksissjokket" og fører til at de nyutdannede også ser mer positivt på sin egen grunnutdanning.

Flertallet viser til forslaget om å innføre kompetansekrav for undervisning i fag, og mener dette forslaget vil ha svært vidtgående konsekvenser og ikke vil være mulig å gjennomføre på kort sikt. Krav om særskilt kompetanse for å undervise i alle fag er en omfattende endring i forhold til dagens situasjon. Ikke minst vil et slikt forslag være vanskelig å gjennomføre innenfor dagens skolestruktur hvor det finnes over 1 000 grunnskoler med færre enn 100 elever. Flertallet mener det er vanskelig å formulere en regel som gjør det ulovlig å benytte tilsatte lærere i andre undervisningssituasjoner enn der de har kompetanse, og det vil bli vanskelig å legge til rette for fulle stillinger. Flertallet viser videre til at mange forskere understreker at klasselærerfunksjonen er viktig, særlig på barnetrinnet.

Flertallet viser til at nåværende bestemmelser tar utgangspunkt i at krav om kompetanse ved tilsetning skal sikre skolen den nødvendige kompetansen, og at skoleleder har ansvaret for å fordele undervisningen ut ifra de lærerressurser skolen har tilgang på.

Flertallet viser videre til at allmennlærerutdanningen skal kvalifisere for tilsetning i hele grunnskolen, og at Regjeringen vil legge fram endringer som vil styrke denne i en egen stortingsmelding, men at kommunen er ansvarlig for å rekruttere rett kompetanse til sine skoler.

Flertallet viser til at forslaget også vil ha store økonomiske konsekvenser. På grunnlag av SSBs kompetansekartlegging, fag- og timefordelingen for ungdomstrinnet og antall lærere som underviser på ungdomstrinnet, kan kostnaden ved å stille krav om 60 studiepoengskompetanse for alle lærere for å kunne undervise i norsk, matematikk og engelsk, kunne anslås til minst 2 mrd. kroner. Dette er vikartgifter og kostnader i universitets- og høgskolesektoren til avvikling av kurs.

Flertallet viser til at Regjeringen har varslet en stortingsmelding om kvalitet i grunnopplæringen våren 2008, samt en stortingsmelding om lærerutdanning mv. høsten 2009. Flertallet forutsetter at Regjeringen i disse dokumentene vil legge fram en vurdering av kompetansebehovene i skolen og hvordan disse kan møtes.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til merknader nedenfor og

fremmer dokumentets forslag II om forskriftsendringer slik at kompetansekrav knyttes til undervisning i det enkelte fag, og ikke bare til ansettelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer i tillegg dokumentets forslag I om et lærerløft i form av en systematisk videreutdanning.

Disse medlemmer viser til representantforslaget og dets intensjon om å etablere helhetlige og systematiske strukturer knyttet til etter- og videreutdanning for lærere, jf. det svenske "Läraryftet" og forslaget om et kompetanseår for lærere, samt skjerpede kompetansekrav for å undervise i skolen.

Disse medlemmer konstaterer at flertallet - Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet - heller ikke denne gang er villig til å støtte et konkret forslag for å styrke den systematiske kompetansehevingen for lærere - til tross for at både kunnskapsministeren og statsministeren nylig har sagt at man særlig vil satse på en god etter- og videreutdanning for denne yrkesgruppen.

Kunnskapsministeren skriver endog følgende i en artikkel i Samtiden 1/2008:

"Vi treng eit lærarløft i Noreg. Ei systematisk satsing på kompetansen til lærarane, men også eit løft for det ansvaret vi gir dei og den statusen vi tildeler dei i samfunnet. Dersom vi meiner alvor med at lærarane er viktige, må vi gi høve til fagleg påfyll og kompetanseheving."

Disse medlemmer merker seg videre at flertallet heller ikke støtter forslaget om å endre forskrift til opplæringsloven, slik at kompetansekrav knyttes til undervisning i det enkelte fag og ikke bare til ansettelse. Disse medlemmer viser til flertallets innstilling, og mener at flertallet med dette nok en gang illustrerer en manglende evne og vilje til å ta utfordringene i norsk skole tilstrekkelig på alvor.

Disse medlemmer merker seg at flertallet ikke engang realitetsvurderer forslaget om et lærerløft, men i stedet viser til hvilke kompetansehevings tiltak som er blitt gjennomført i perioden 2005-2008, primært som en følge av Kunnskapsløftet som ble vedtatt under regjeringen Bondevik II. Disse medlemmer hadde heller ønsket at flertallet kunne slått fast at man vil styrke satsingen på kompetanseheving blant lærerne fra og med den kommende budsjettrevisjonen. Disse medlemmer vil understreke at det er fullt mulig å gradvis innføre et lærerløft - slik det er skissert i representantforslaget - innenfor ansvarlige økonomiske rammer, og at dette er et spørsmål om hvordan man prioriterer kronene innenfor departementets budsjett.

Disse medlemmer mener at Regjeringen må skjerpe fokuset på etterutdanning for lærere for å

bidra til å løfte kompetansenivået raskere. Disse medlemmer mener derfor Regjeringen bør komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan etterutdanningstilbudet for lærere kan systematiseres slik at den enkelte lærer kan omfattes av en forpliktende etterutdanningsplan over tid.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å systematisere etterutdanning på individnivå og tilpasse etterutdanningstilbudet til den enkelte lærer. Disse medlemmer mener det vil være et av flere tiltak for å gi et nødvendig lærerløft i grunnopplæringen. Disse medlemmer viser til at etterutdanning defineres som påfyll for å holde seg faglig oppdatert innenfor eget saksfelt, mens en videreutdanningsplan fordrer krav om utdanningsmessig progresjon innenfor eller utenfor fagfeltet, ut over ordinær etterutdanning.

Disse medlemmer mener både etterutdanning og videreutdanning er viktig for å gi lærere rom for et løft og støtter forslagsstillerne, samtidig som disse medlemmer vil vise til sitt forslag i Innst. S. nr. 15 (2006-2007):

"Stortinget ber Regjeringen om å fremme nødvendige forslag for å sikre at den enkelte lærer gis rett til en forpliktende og individuell etterutdanningsplan."

Disse medlemmer fremmer dette forslaget.

Når det gjelder forslaget om å fremme nødvendige endringer i forskrift til opplæringsloven, slik at kompetansekrav knyttes til undervisning i det enkelte fag og ikke bare til ansettelse, vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre understreke at en slik endring vil sette en langsiktig ambisjon og angi en retning for hvilke kvalifikasjoner som skal gjøres gjeldende for å undervise i norsk skole i tiden som kommer. Man vil med et slikt grep på sikt sikre at lærerne som underviser elevene i det enkelte fag, faktisk har en faglig bakgrunn i faget de underviser i, noe disse medlemmer ser på som avgjørende viktig. En slik forskriftsendring vil følgelig også ha omfattende konsekvenser bl.a. med hensyn til hvordan lærerutdanningen innrettes, systematisk etter- og videreutdanning mv.

Disse medlemmer mener at man ved en slik endring vil måtte gi anledning til dispensasjoner til en rekke skoler i en overgangsperiode. Dette vil særlig gjøre seg gjeldende ved mange mindre skoler der elevtallet er lavt. Disse medlemmer mener like fullt at en slik forskriftsendring er nødvendig for på sikt å heve kvaliteten i norsk skole, og at man fra lovgivers side har et ansvar for å bidra til dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre er enig med forslagsstillerne i at det er behov for forpliktende og systematiske strukturer knyttet til kompetansegivende etter- og videreutdanning for lærere. Disse medlemmer mener at dette er en sentral utfordring i forhold til læreres motivasjon og kompetanse, og viktig for å sikre at flere lærere vil bli lenger i yrket. Derfor har Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslått at det kompetanseløftet for lærerne som startet med Kunnskapsløftet, skal forlenges med ytterligere tre år.

Disse medlemmer mener samtidig at etter- og videreutdanning, og spesielt systematikken i dette, er et arbeidsgiveransvar. Et statlig løft for etter- og videreutdanning må skje i nært samarbeid med kommunene og fylkeskommunene som skoleeiere. Det er den lokale skoleeier som må motiveres til, og bli opptatt av, å utvikle sine lærere, og som må systematisere og kartlegge det kompetansebehovet de har for sine ansatte og for å utvikle skolen. Det aktive, lokale skoleeierskap må stimuleres til å finne løsninger på dette som er tilpasset de lokale utfordringene. Disse medlemmer mener derfor at et fortsatt etter- og videreutdanningsløft må styres av den lokale skoleeier. Skoleeiere må stimuleres til å lage kompetanseplaner for skolen, og et etter- og videreutdanningsløft må skje gjennom et bevisst, lokalt skoleeierskap.

Disse medlemmer vil understreke at det er usikkert hvilke strategier som er de mest effektive for å sikre faglig oppdatering og etterutdanning hos lærerne. Forskning viser at læringsutbyttet og resultatene av etterutdanningen ikke nødvendigvis henger sammen med lengden på tilbudet. Systematiske ordninger for kompetanseheving innebærer et betydelig økonomisk investeringsbehov, og vil ha så store konsekvenser for personellsituasjonen i skolen at en må ha stor grad av sikkerhet for at eventuelle tiltak får den tilsktede effekt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er for stor usikkerhet knyttet til om de store investeringene som forslagsstillerne reform innebærer, vil stå i forhold til de resultatene som kan oppnås av tiltaket. For å kunne vurdere dette med større grad av sikkerhet er det viktig at Regjeringen har en kontinuerlig oppfølging og evaluering av kompetanseutviklings tiltakene som blir gjennomført som en del av Kunnskapsløftet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Oslo kommune har vedtatt at det skal gjennomføres et lærerløft for

lærerne i osloskolen i form av en systematisk videreutdanning basert på behov som meldes inn fra skolene. I skoleåret 2008-2009 innføres lærerløftet som en naturlig oppfølging av etterutdanningstiltakene i kompetanseløftet. De målrettede kompetansetiltakene skal innrettes mot grupper av lærere og mot enkelte fag hvor man har spesielle utfordringer. Studieprogrammet integreres i lærernes arbeidshverdag, noe som medfører at kompetanseutviklingen får umiddelbar effekt. Flere ulike modeller blir for tiden vurdert. Tiltaket sees på som en permanent ordning som skal bygges videre ut. Tiltaket i Oslo kommune er både initiert og skal gjennomføres lokalt, noe som er viktig for å tilpasse opplegget til lokale forutsetninger og behov.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener dette er et godt eksempel på hvordan skoleeier kan legge opp et systematisk etter- og videreutdanningsstilbud for sine lærere.

Disse medlemmer deler forslagsstillerne engasjement for å styrke lærerkompetansen, og har derfor fremmet en rekke forslag for å styrke både lærerutdanningen, etter- og videreutdanningen for lærerne, og også tiltak for styrket skoleledelse. Disse medlemmer har foreslått at "Kompetanse for utvikling" - strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen - skal forlenges med tre år fra strategiperiodens utløp i 2008. De foreløpige evalueringene som foreligger, viser at det er behov for å endre deler av innretningen i bruken av kompetansemidlene, men at dette er et viktig tiltak for å styrke lærerkompetansen. I denne sammenheng har disse medlemmer foreslått at Regjeringen må sørge for at strategien for kompetanseutvikling i grunnopplæringen følges opp, og at det utvikles retningslinjer for å bistå skoleeiere med å utvikle handlingsplaner for kompetanseutvikling blant lærerne. Dette er viktige tiltak for å styrke lærerkompetansen, men forslagene ble dessverre nedstemt av regjeringspartiene.

Disse medlemmer vil understreke at det er en avgjørende forutsetning for å gjennomføre Kunnskapsløftet at det legges til rette for en systematisk kompetanseutvikling av lærerne. Staten skal være en viktig bidragsyter i dette arbeidet, men det er helt avgjørende at kommunene og fylkeskommunene - i kraft av å være skoleeiere - tar et ansvar for kompetanseutvikling av sine lærere. Den lokale forankringen er en viktig forutsetning for at kompetanseutviklingen skal få gjennomslag i skolen.

Disse medlemmer er også svært opptatt av at lærere har kompetanse i de fag de faktisk underviser i, og støtter derfor forslaget om at dette innarbeides i forskriften til opplæringsloven. Det er likevel viktig at et slikt tiltak må ha åpning for lokale tilpas-

ninger i innføringsfasen, fordi det ellers kan føre til at skolene vil få problemer med å fylle lærerstillingene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil fremholde at det er av avgjørende betydning å få på plass en systematisk etter- og videreutdanning for lærere i norsk skole, og at dette - i tillegg til at man sikrer tilstrekkelig mange lærere - bør ha høyeste prioritet hos bevilgende myndigheter i tiden som kommer. Etter disse medlemmers mening er tilstrekkelig mange og enda mer kompetente lærere viktigere enn tiltak som utvidet skoledag.

Disse medlemmer vil videre vise til Innst. S. nr. 15 (2006-2007), hvor det fremgår at blant annet Utdanningsforbundet og Elevorganisasjonen støtter forslaget om å fremme en plan om å innføre et kompetanseår. Med andre ord deles ønsket om et lærerløft av både elever og lærere.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti støtter forslaget om å innføre et lærerløft for lærere i grunn- og videregående skole i form av en systematisk videreutdanning. Dette medlem viser til sine merknader i Innst. S. nr. 15 (2006-2007):

"Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det er et hovedmål for skolen å sette hver enkelt elev i sentrum og sikre alle elever utfordringer ut fra hver enkelts egenskaper og potensial. Dersom vi skal lykkes med dette, er dyktige og engasjert lærere avgjørende. Dette medlem mener elevene i skolen har krav på engasjerte, oppdaterte og kunnskapsrike lærere. Dette medlem mener derfor at vi må sikre lærere det beste utgangspunktet for å oppnå en skole som er bedre tilpasset den enkelte elev.

Dette medlem viser til at det i en rapport fra Læringslaben påpekes at skolen har utfordringer knyttet til ensformige undervisningsopplegg og manglende evne til å tilpasse undervisningen til elevene. Med forventninger om individuell tilrettelegging og til ny oppdatert kunnskap i undervisningen ser dette medlem det som helt nødvendig å kunne tilby lærerne tid til kompetanseheving.

Dette medlem vil understreke at Kunnskapsløftet som nå er trådt i kraft vil være viktig for kvaliteten i norsk skole. Dette medlem ser det som avgjørende at satsingen også følges opp gjennom styrket lærerutdanning og et kompetanseløft også på lærersiden.

Dette medlem mener det på denne bakgrunn bør innføres et prøveprosjekt med kompetansetid for lærere. Prosjektet bør i første omgang gjennomføres i ett fylke med 3-6 måneders varighet der endringer i skolen, ny pedagogikk og mer fagkunnskap står i fokus. Dette medlem vil påpeke at en fornyelsestid og kompetanseheving vil kunne gi inspira-

sjon, ny og oppdatert kunnskap, nye undervisningsmetoder og dermed gi eleven et bedre utdanningstilbud."

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest mulig fremme en plan for en begrenset prøveordning med 3-6 måneders kompetansetid for lærere, der endringer i skolen, ny pedagogikk og mer fagkunnskap står i fokus."

Dette medlem støtter forslaget om at kompetansekrav skal knyttes til undervisning i det enkelte fag, og ikke bare til ansettelse. Dette medlem mener det er avgjørende at læreren har gode kunnskaper i det faget han/hun skal undervise i. Dette bør også vektlegges ved ansettelse. Dette medlem vil understreke behovet mange skoler, spesielt de små, fortsatt har og vil ha for allmennlærere som kan undervise i flere fag. Dette medlem ser ikke forslaget som avskaffelse av allmennlæreren, men som en presisering av at gode kunnskaper om faget det skal undervises i, også bør være tellende.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige endringer i forskrift til opplæringsloven, slik at kompetansekrav knyttes til undervisning i det enkelte fag, og ikke bare til ansettelse.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å innføre et lærerløft for lærere i grunn- og videregående skole i form av en systematisk videreutdanning, i tillegg til kompetansehevingstiltakene i kunnskapsløftet.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen om å fremme nødvendige forslag for å sikre at den enkelte lærer gis rett til en forpliktende og individuell etterutdanningsplan.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:47 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum, Trine Skei Grande, Leif Helge Kongshaug og Borghild Tenden om lærerløft for lærere i grunn- og videregående skole - vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 13. mars 2008

Ine Marie Eriksen Søreide
leder

Åse M. Schmidt
ordfører

